

Panium — Ọnụọgụ Asaa

Daniel 11 Ekpughere Emepe: Ahịrị Amụma Site na 1989 ruo na Iwu Ụbọchị Ụka

Jeff Pippenger
2025-03-15

Anyị na-arụ ọrụ n'ịchikọta ahịrị niile nke Daniel iri na otu ọnụ n'ihe metụtara akụkọ ihe mere eme zoro ezo nke amaokwu iri anọ, nke na-anọchite anya 1989 ruo n'iwu ụbọchị Sọnde na United States. Ọkpukpọ anyị dika ụmụ akwukwọ amụma bụ ikewa okwu nke eziokwu nke ọma.

Gbalisie ike igosi onwe gi n'ihu Chineke dika onye a nwaputara, onye ọrụ na-ekwesighi ime ihere, na-ekewa okwu eziokwu nke ọma. 2 Timoti 2:15.

Enwere ike ikewa isi nke iri na otu nke Daniel n'ahiri amuma iri. Amaokwu nke mbu ruo nke anọ na-anochi anya otu ahiri amuma. Amaokwu nke ise ruo nke itoolu na-anochi anya ahiri nke abuo. Amaokwu nke iri na-anochi anya ahiri nke ato. Amaokwu nke iri na otu na nke iri na abuo na-anochi anya ahiri nke anọ. Ahiri nke ise bu amaokwu nke iri na ato ruo nke iri na ise. Ahiri nke isii bu amaokwu nke iri na isii ruo nke iri abuo na abuo. Ahiri nke asaa bu amaokwu nke iri abuo na ato na nke iri abuo na anọ. Amaokwu nke iri abuo na anọ ruo amaokwu nke iri ato na otu bu ahiri nke asato. Amaokwu nke iri ato na otu ruo nke iri anọ bu ahiri nke itoolu, ma ahiri nke iri na nke ikpezu bu amaokwu nke iri anọ ruo nke iri anọ na ise. A ga-ejikota ahiri iri ndi a onu, ahiri n'elu ahiri.

Ọnye ka o ga-akuziri ihe omuma? Ọnye ka o ga-eme ka o ghota ozizi? Ndi a rapuru ara, ndi a dopuru n'obi nne.

N'ihi na iwu ga-adi n'elu iwu, iwu n'elu iwu; ahiri n'elu ahiri, ahiri n'elu ahiri; ebe a ntakiri, ebe ahụ ntakiri:

N'ihi na o ga-agwa ndi a okwu site n'onu na-asu nsu na n'asusu ozo. Ndi o siri ha, Nke a bu izu ike nke unu ga-eji mee ka ndi ike gwuru zuru ike; nke a bukwa ume oheru: ma ha achoghi inu.

Ma okwu nke Onyenwe anyi ghoru nye ha iwu n'elu iwu, iwu n'elu iwu; ahiri n'elu ahiri, ahiri n'elu ahiri; ntakiri ebe a, ntakiri ebe ahụ; ka ha wee jee, daa azu, gbajie, buru ndi e jidere n'onya, ma burukwa ndi e jidere. Aizaija 28:9–13.

N'ezie, ahiri amuma iri ahụ niile nwere njiko n'etiti ha, ma n'ime ahiri nke o bula, a puru imata otu isiokwu puru iche. O bu ezie na ahiri nke o bula nwere otu isiokwu bu isi, ahiri ndi ahụ nwere karija naani otu ama. Ebumnuche m bu ikowaputa isiokwu nke o bula n'ime ahiri iri ahụ.

Ahiri Mbu

Mu onwe m kwa, n'afu mbu nke Daraias onye Midia, obuna mu onwe m, guzoro iji kwado ya na iji mee ka o sie ike. Ma ugbu a aga m egosi gi eziokwu ahụ. Lee, ndi eze ato ozo ga-ebili na

Peshia; nke anọ ga-abụkwa onye bara ụba karịa ha niile: ma site n'ike ya site n'akụ ya, ọ ga-akpalite mmadụ niile imegide alaeze Gris. Eze dị ike ga-ebilikwa, onye ga-achị site n'ọchịchị dị ukwu, ma mee dị ka ọchịchọ ya si dị. Ma mgbe ọ ga-ebili, alaeze ya ga-agbaji, e wee kee ya n'ebe ifufe anọ nke eluigwe dị; ọ gaghiaagakwa n'aka ụmụ ya, ọ bughịkwa dika ọchịchị ya nke o jiri chịa: n'ihu na a ga-ebupụ alaeze ya, ọbuna nye ndị ọzọ, ewezuga ndị ahụ. Daniel 11:1-4.

Afọ mbụ nke Darius na-akara njedebe nke afọ iri asaa, si otú a na-egosi oge amụma nke ọgwụgwụ. Ka ọ na-erule amaokwu nke atọ, Alexander Onye Ukwu na-eguzobe alaeze ya nke zuru ụwa ọnu, ma ka ọ na-erule amaokwu nke anọ, a ga-efopụ alaeze ya ma kewaa ya n'ebe ifufe anọ si efe. Iji Darius dika oge ọgwụgwụ n'afọ 1989 na-enye anyị ohere ịgụ ndị eze a nọchiri anya ha n'amaokwu nke abụọ. Mgbe Gabriel kwuru n'amaokwu nke mbụ, "Ozọkwa, n'afọ mbụ nke Darius," ọ na-aga n'ihu n'ihe ọ gwara Daniel ná mmalite nke ọhụ ahụ, nke bidoro n'isi nke iri.

N'afọ nke atọ nke Sairōs, eze Peasia, e kpughere Daniel otu ihe, onye aha ya a kpọrọ Belteshaaza; ihe ahụ bụkwa eziokwu, ma oge a kara aka dị ogologo: o wee ghọta ihe ahụ, nwee kwa nghọta banyere ọhụ ahụ. Daniel 10:1.

Akara ngosi ụzọ nke na-anọchi anya "oge ọgwụgwụ" nwere akara abụọ. "Oge ọgwụgwụ" nke ahiri amụma Mozis bụ ọmụmụ Erōn, nke ọmụmụ Mozis soro ya afọ atọ ka e mesiri. Erōn na Mozis bụ akara okpukpu abụọ nke "oge ọgwụgwụ" n'akụkọ ihe mere eme ha, ha na-anọchikwa ọmụmụ Jon Onye Na-eme Baptizim na nke Jizos ọnwá isii ka e mesiri. "Oge ọgwụgwụ" n'afọ 1798 gosiputara ijide poopu nke Rom, onye mechara nwụọ n'ime ndokpu n'agha n'afọ 1799. Site "n'afọ mbụ nke Darius onye Midia" ruo "n'afọ nke atọ nke Sairōs eze Peasia"; Darius na Sairōs na-anọchi anya "oge ọgwụgwụ" na 1989, n'ihu na ndị amụma niile na-ekwu karịa banyere ụbọchị ikpeazụ karịa ụbọchị ndị ha biri na ha.

Ugbu a ihe ndị a niile mere ha dika ihe atụ: e dekwara ha maka ịdọ anyị aka ná ntị, anyị ndị ọgwụgwụ nke ụwa rutere n'ahụ ha. 1 Ndị Korint 10:11.

Darius na Sairōs na-anọchi anya Ronald Reagan na George Bush okenye n'afọ 1989. Ha abụọ bụ ndị isi ala n'afọ ahụ. Amaokwu nke mbụ nke isi nke iri na otu na-edobe ọhụ ahụ n'afọ nke atọ nke Sairōs, nke ga-anọchi anya George Bush okenye, bụ onye b́ara n'azụ Reagan dị ka Sairōs siri soro Darius. Amaokwu nke abụọ na-ekwu na ndị eze atọ ka ga-ebili, ma nke anọ bara ụba nke ukwu karịa ha niile. "Oge ọgwụgwụ" ikpeazụ dị n'isi nke iri na otu na-amalite n'afọ 1989 ma na-egosi na mgbe George Bush okenye gasiri, ndị eze atọ ka ga-ebili; ya mere, ọ na-akowaputa ndị isi ala atọ sochirinụ Bush okenye. Ndị eze atọ ahụ bụ Bill Clinton, George Bush nwata, Barak Obama, ma emesia onye isi ala kacha baa ụba, Donald Trump, ga-eji "ike ya" ma "site n'ụba ya ọ ga-akpalite mmadụ niile imegide alaeze Gris."

Amaokwu nke atọ na-ewebata Alekzanda Onye Ukwu, ya mere ọ na-anọchi anya n'amụma onye ndú ikpeazụ nke Mba Ndị Dị n'Otu, onye ga-ejikọ onwe ya na ọchịchị ndị papa n'ụbọchị ikpeazụ; ma onye, dika ọchịchị ndị papa, ga-eru ọgwụgwụ ya. Mba Ndị Dị n'Otu bụ alaeze nke asaa nke e gosiputara dika ndị eze iri na asaa, otù njikọ nke ndị eze iri ahụ kwekọritakwara inye alaeze nke asaa ha nye anụ ọhịa nke ndị papa n'ime otu awa ihe atụ.

Ma mpi iri ahụ nke i huru bu ndi eze iri, ndi na-anatabeghi alaeze ruo ugbu a; ma ha na-enweta ikike di ka ndi eze otu awa onu na anu ohia ahụ. Ndi a nwere otu uche, ha ga-enyekwa anu ohia ahụ ike na ochichi ha. Ndi a ga-aluso Nwa Aturu ahụ agha, Nwa Aturu ahụ ga-emeri ha: n'ih na o bu Onyenwe ndi nwenu, na Eze ndi eze: ma ndi nonyere ya bu ndi a kporo, na ndi a hoputara, na ndi kwesiri ntukwasị obi. Mkpughe 17:12–14.

Eze iri ahu ka amaara site n'amaokwu nke ato na nke ano, nakwa site n'akuko ihe mere eme banyere iri elu na ida nke Alexander the Great, onye mezuru amaokwu ndi ahụ na nari afo nke ano. Gris bu alaeze nke ato n'amuma Akwukwo Nso, o bukwa ihe nochianya nke dragon ahụ, otu uzo n'ime njiko ato ahụ nke dragon ahụ, anu ohia ahụ, na onye amuma ugha ahụ. N'obe ahụ, e dere ozi a, "Eze ndi Juu," n'asusu Hibru, Latin, na Grik; nke na-anochite anya ndi Juu, ndi Rom, na ndi ozo niile sitere n'agburu ndi ozo bu ndi ga-ano na Jerusalem n'oge Emume Ngabiga. Ndi Grik na-anochi anya dragon ahụ, ndi Rom na-anochi anya anu ohia ahụ, ndi Juu kwa bu onye amuma ugha ahụ.

Amaokwu ano mbu nke isi nke iri na otu na-akowaputa njedebe nke ike dragon nke uwa nke na-akwa ike na ike papacy ka oge ohere nnwale nke mmadu na-emechi. Amaokwu nke ato na nke ano na-akowaputa ibili ikpezu na odida nke ngosiputa ikpezu nke ike dragon nke uwa. Amaokwu ndi ahụ na-adakwasị amaokwu isii ikpezu nke na-akowaputa njedebe nke anu ohia ahụ nke na-akwa ike na ndi eze nke uwa. Mbido na njedebe nke isi nke iri na otu na-akowaputa akuko ihe mere eme ebe ndi iro Chineke rutere na njedebe ha, ebe onye o bu la adighi inyere ha aka. Amaokwu ano mbu ahụ kwekoro na amaokwu isii ikpezu ahụ, ma site n'ime nke a, ha na-eburu ihe nochianya nke Iwu Iri ahụ, ya bu tebul nke iwu ano mbu na tebul nke iwu isii ikpezu, ebe ha na-anochikwa nnwale site na onuogu iri.

Amaokwu ano mbu ahụ na-anochi anya mmalite nke na-egosi njedebe, ebe ha na-akwadokwa ozi ahụ di ka ihe malitere n'"oge ogwugwu" n'afọ 1989. Amaokwu ndi ahụ na-anochi anya oge sitere n'afọ 1989 ruo n'imechi oge amara mmadu, ya mere ha na-achikota ozi nke amaokwu isii ikpezu ahụ, nke bu mmuba nke omuma e kpughere n'afọ 1989, nke na-akowaputa ihe omume ndi jikotara ya na mmechi oge amara.

Amaokwu ndi a na-enye ihe nkwado amuma iji mata na, malite n'afọ 1989, a ga-enwe ngukota nke ndi isi ala asato, ebe onye nke asato ga-abu onye sitere n'ime ndi isi ala asaa gara aga; ya mere, nke a na-ejikota akuku Akwukwo Nso ahụ onu na ilu nzuzo ahụ nke onye nke asato ibu nke ndi asaa ahụ, nke bu njirimara amuma nke bu eziokwu di ugbu a n'ubochi ikpezu.

Isiokwu a puru ighota site n'amaokwu ndi a bu mbibi ikpezu nke ike dragon ahụ nke na-akwa ike ya na akwuna Taja. Umunya akwuna ahụ na-akwa ike ya na ndi eze niile nke uwa, ma dike France oge ochie ghorọ okpara nke uka Katolik mgbe Clovis nyefere ocheeze ya nye ndiozi Rom na 496, otu a kwa, anu ohia nke uwa nke United States ga-abukwa onye mbu n'etiti ndi eze ga-akwa ike ya na akwuna ahụ n'oge iwu Sonde. Dikwa ka n'amaokwu isii nke njedebe ahụ amaokwu ano nke mmalite na-akowaputa ma na-emesi ike ike ato niile ndi na-eduga uwa gaa Amagedon, ma isiokwu di n'amaokwu ano mbu ahụ bu ike dragon ahụ nke Gris na Alexander Onye Ukwu nochiri anya ya.

Reagan malitere usoro nke ndị isi ala asatọ nke duru ugbo a ruo n'aka nke ikpeazu n'ime ndị isi ala asatọ ahụ. Onye isi ala nke asatọ ga-ewu onyinyo nke anụ ọhịa ahụ ma mekwaa ka e nwee iwu Sunday n'United States, ebe n'otu oge ahụ ọ ga-abụkwa onye na-azulite nkwekọrịta na nhazi nke ga-eme ka ọ bụrụ isi nke United Nations, nke n'oge ahụ kpomkwem ga-abanye n'ime mmekọrịta ụka na ọchịchị zuru ụwa onụ n'okpuru mkpuchi nke idozi ọgụ na-alusiwanye ike nke Islam siri ike.

A na-egosi mgbanwe nke United States, nke bụ anụ ọhịa nke ụwa nke Mkpughe isi nke iri na atọ, site n'ịbụ alaeze nke isii nke amụma Akwukwọ Nso ruo n'igho isi nke alaeze nke asaa nke amụma Akwukwọ Nso, ka ọ na-emezu mmekọrịta iwu na-akwadoghị ya na alaeze nke asatọ nke amụma Akwukwọ Nso, site n'amaokwu nke mbụ nke na-akwawaputa 1989, sitekwa n'aka ndị isi ọchịchị na-eduga ruo n'iwu ụbọchị Sọnde na United States, ma ozugbo kwa nke ahụ, ọ na-akwawaputa eze dị ike ahụ ka ọ na-ebili. Eze dị ike ahụ bụ Trump na-anara ọchịchị n'elu United Nations, nke ọ nọ ugbo a n'usoro ikwatu tupu aririọ ya aputa.

Ahiri nke Abuọ

Amaokwu nke ise ruo nke itoolu na-anochi anya nkenke mbụ na ngosiputa nke nta n'nta nke ọgụ dị n'etiti ndị eze nke ugwu na nke ndịda, nke isiokwu ahụ dum ji dị ka ndabere amụma bụ isi. Amaokwu nke ise na-edobe isiokwu nke akukọ Akwukwọ Nso a.

Eze nke ndịda ga-adikwa ike, na otu n'ime ndị-isi ya; ọ ga-adikwa ike karịa ya, ma nwee ọchịchị; ọchịchị ya ga-abụ nnukwu ọchịchị. Daniel 11:5.

A na-anochi anya Ptolemy I Soter na Seleucus I Nicator n'amaokwu a. Ha abuọ bụ otu ụzọ n'ime anọ nke “Diadochi” (nke putara onye nochiri anya) nke alaeze Alexander. Seleucus bụ “eze ugwu” mbụ n'isi nke iri na otu, ma, n'idabere n'otú ọ dikwa na Rom nke ndị mba ọzọ, Rom nke ndị popu, na Rom nke oge a—e mere ka Seleucus guzosie ike dị ka eze ugwu nke amụma naanị mgbe mmeri atọ bụ isi ma ọ bụ ihe omume dị oke mkpa gasiri: iweghachite ya Babilon n'afọ 312 T.K., Agha Ipus n'afọ 301 T.K., na Agha Corupedium n'afọ 281 T.K. Mmeghari ndị a meriri ndị isi asompi ya, gbasaa alaeze ya, ma mee ka ọchịchị ya sie ike n'ogbè ahụ.

Ahiri nke abuọ na-amalite site n'ikwawaputa ndị eze nke ugwu na nke ndịda n'idi iche ha na onye ọ bụla ọzọ n'ime ndị nochiri anya (Diadochi) alaeze Alexander e kewara ekewa. Ọ na-amalite site n'ikwawaputa na eze nke ugwu na-enweta ike naanị mgbe mmeri atọ gasiri. Mgbe ahụ, n'akukọ ihe mere eme nke ọgụ maka ọchịchị nke mepere emepe mgbe Alexander nwusiri, n'amaokwu nke isii ruo nke itoolu, ọ na-akwawaputa oge nke na-ejedebe na nkwalu eze nke ugwu site n'aka eze nke ndịda. Nke a bụ nke mbụ n'ime ugboro atọ n'isi nke iri na otu ebe eze nke ndịda na-eme eze nke ugwu. Ha na-enye àmà ime atọ n'ime isi ahụ nke na-eguzobe n'uzọ doro anya ihe iriaba ama nke akukọ ihe mere eme nke na-eduga n'eze nke ndịda imeri eze nke ugwu.

Eze nke ndịda ga-adị ike, otu onye n'ime ndị isi ya kwa; ọ ga-adikwa ike karịa ya, nwekwaa ọchịchị; ọchịchị ya ga-abụ ọchịchị dị ukwuu. Ma n'ogwugwu afọ dị iche iche ha ga-ejikọta onwe ha; n'ihia na ada eze nke ndịda ga-abiakwute eze nke ugwu ime nkwekọrịta: ma ọ gaghị ejigide ike nke ogwe aka; ọ gaghikwa eguzosi ike, ya onwe ya ma ọ bụ ogwe aka ya: kama a ga-arara ya nye, na ndị wetara ya, na onye muru ya, na onye mere ka o sie ya ike n'oge ndị a.

Ma otu onye ga-esi n'alaka nke mgborogwu ya bilie n'onodu ya, onye ga-abia na agha, banye n'ebe ewusiri ike nke eze nke ugwu, meekwa ihe megide ha, ma merie: O ga-ebukwa chi ha n'agha laa Ijpt di ka ndi a dotara n'agha, ya na ndi isi ha, na aria ha di oké onu ahia nke olaocha na nke olaedo; o ga-anogidekwa otutu afọ karja eze nke ugwu. Ya mere eze nke ndida ga-abata n'alaeze ya, ma laghachi n'ala nke aka ya. Daniel 11:5-9.

Mmezujuputa nke amaokwu ndi a n'akuko ihe mere eme na-enye ukpuru atu maka mmezu amuma nke afọ otu puku nari abuo na iri isii nke ochichi popu, nke a kowara n'amaokwu iri ato na otu ruo iri ano, nakwa ukpuru amuma maka mmezu nke amaokwu nke iri na otu, nke e mezuru nke mbu na 217 BC n'Agha Raphia. Ndimam ato ahụ na-akowaputa njirimara nke Agha Ukraine, ebe Putin, eze ikpezu nke ndida, ga-eneri ndi agha nnochichi anya nke eze popu nke ugwu.

Isiokwu nke ahiri nke abuo nke akuko amuma bu otu e si meruo onya na-egbu egbu ahụ nye ochichi popu n'afọ 1798, dika e gosiri ya n'amaokwu nke ise ruo nke itoolu na agha Raphia di n'amaokwu nke iri na otu. Eze nke ndida, nke bu Ijpt, bu ike dragon ahụ.

Nwa nke mmadu, chee ihu gi megide Fero eze Ijpt, ma buru amuma megide ya, na megide Ijpt nile: Kwuo, si, Otu a ka Onye-nwe-ayi Chineke kwuru; Lee, anam emegide gi, Fero eze Ijpt, nnukwu dragon ahụ nke dina n'etiti osimiri ya nile, nke siru, Osimiri m bu nke m onwe m, o bukwa m mere ya nye onwe m. Ezekiel 29:2, 3.

Ihe atu ato nke eze nke ndida na-eneri eze nke ugwu n'isi nke iri na otu jikotara onu iji kpoputa odida ikpezu nke eze nke ugwu n'amaokwu nke iri ano na ise.

O ga-ama ulokwuu nke obi eze ya n'etiti osimiri di iche iche n'ugwu nsọ ahụ di ebube; ma o ga-abia na njedebe ya, o dighikwa onye ga-enyere ya aka. Daniel 11:45.

E nwere ahiri ato n'isi nke iri na otu nke na-egosi eze nke ndida na-eneri eze nke ugwu, ma mgbe eze nke ugwu rutere n'ogwugwu ya na-enweghi onye o bu la ga-enyere ya aka, nke a aputaghi ihè nke ukwuu. Ma akwukwo Mkpughe na-akowaputa na o bu ike dragon ahụ na-eweda ya ala site n'iri anu ahụ ya ma were oku kpoọ ya oku. Ozugbo a matara ike dragon ahụ site n'akwukwo Mkpughe, anyi nwere ike ihu ndi eze ahụ, ndi bukwa dragon ahụ ma burukwa eze nke ndida, ndi ga-ewedata eze nke ugwu n'amaokwu nke iri ano na ise. Ndi amam ato doro anya n'isi ahụ, ndi niile na-agba ama banyere mmezu ha zuru oke dika e si anochi ya anya site na njiko nke akwukwo Daniel na Mkpughe.

Eze papal nke ugwu nke oge a na-abia na njedebe ya n'enweghi onye ga-enyere ya aka n'amaokwu nke iri ano na ise, ma akwukwo Mkpughe na-egosi otu ike papal si abia na njedebe ya n'aka ike dragon ahụ.

Ma mpi iri ahụ i huru n'elu anu ohia ahụ, ndi a ga-akpo nwanyi akwuna ahụ asi, ha ga-emekwa ka o buru onye a togboro n'efu na onye gba oto, ha ga-eripia anu ahụ ya, werekwa oku kpoọ ya oku. N'ihia na Chineke etinyewo n'obi ha imezu uche Ya, idikwa n'otu, na inyefe alaeze ha n'aka anu ohia ahụ, ruo mgbe okwu Chineke ga-emezu. Mkpughe 17:16, 17.

Ndi eze iri ahụ ga-eji oku kpoọ eze papal nke ugwu oku, ha eriekwa anu ahụ ya. Ndi eze nke ubochi ikpezu bu ike dragon ahụ.

“Ndi eze na ndi ochichi na ndi govano etinyewo n’ahu ha akara nke onye ahụ na-emegide Kraist, ma e ji ha nochie anya di ka dragon ahụ nke na-aga ibuso ndi nsọ agha—ndi ahụ na-edebe ihe nile Chineke nyere n’iwu, nakwa ndi nwere okwukwe Jizos. N’ibu ndi iro megide ndi Chineke, ha na-egosikwa onwe ha na ha mara ikpe kwa n’ihoro Barabas n’onodu Kraist.” Testimonies to Ministers, 38.

Ndi eze iri ahụ bu ike dragon ahụ, nke a na-anochikwa anya ya site n’alaeze Gris na Alexander. Ndi eze ahụ bu ndi eze nke ndida, n’ihi na Fero eze Ijipt na-anochi anya ha. Ha ga-eri anu ahụ ya, n’ihi na ha bukwa “nkita” amuma ahụ nke onye na-abu Abu Oma kporo “nzuko nke ndi ajo omume.”

N’ihi na nkita agbaala m gburugburu: nzuko nke ndi ajo omume ekechiela m gburugburu: ha duru aka m na ukwu m. Enwere m ike igukota okpukpu m niile: ha na-ele m anya, na-elekwasị m anya. Ha na-ekewa uwe m n’etiti ha, na-efe nza n’elu uwe m. Abu Oma 22:16–18.

Ochichi papacy bu eze nke ugwu a kporo aha ya n’amaokwu nke iri ano na ise, a na-anochikwa papacy anya site n’aka Jezebel n’ime nzuko ekpere nke Thajataira.

Ma enwere m ihe ole na ole megide gi, n’ihi na i na-ahapu nwanyi ahụ bu Jezebel, onye na-akpo onwe ya nwanyi amuma, ka o na-akuzi ma na-eduhie ndi ohu m ime ikwa iko na iri ihe e ji choro arusi aja. Ma enyere m ya ohere ka o chegharja n’ikwa iko ya; ma o chegharighi. Lee, M ga-atuba ya n’elu akwa, ma ndi na ya na-akwa iko n’oke mkpagbu, o buru na ha echegharighi n’omume ha. Mkpughe 2:20–22.

A na-emezu ikpe Jezebel mgbe nkita riri ya.

Ma banyere Jezebel kwa, Onyenwe anyi kwuru, si, Nkita ga-eri Jezebel n’akuku mgbidi Jezreel. 1 Ndi Eze 21:23.

Nkita ndi ahụ bu Rom ndi ogo mmuo, ike dragon ahụ, n’ihi na o bu Rom ndi ogo mmuo kpojidere Kraist n’obe.

“N’ime ahuhu nile nke Kraist n’elu obe, e mezuru amuma. Otutu nari afọ tupu akpogide Ya n’obe, Onye Nzoputa ahụ buru amuma banyere otu a ga-esi mesoo Ya. O siri, ‘Nkita agbaala M gburugburu: nzuko ndi ajo omume emechiela M gburugburu: ha aduala aka M na ukwu M. Enwere M ike igu okpukpu M nile: ha na-ele M anya ma na-eleru M anya. Ha na-ekewa uwe M n’etiti ha, ma na-awakwasị uwe mwuda M n’izo nza.’ Abu Oma 22:16–18. E mezuru amuma ahụ banyere uwe Ya n’enweghi ndumodu ma o bu ntinye aka sitere n’aka ndi enyi ma o bu ndi iro nke Onye ahụ a kpojidere n’obe. E nyere ndi agha ahụ, ndi tinyere Ya n’elu obe, uwe Ya. Kraist nuru esemokwu ndi ikom ahụ ka ha na-ekewa uwe ahụ n’etiti ha. A kpara uwe ime Ya dum n’enweghi nkwa, ha wee si, ‘Ka anyi ghara idowa ya, kama ka anyi wakwasị ya n’izo nza, ka a mara onye o ga-abu.’” The Desire of Ages, 746.

Ndi eze iri ahụ, ndi bu nkita, ndi bu nzuko nke ndi ajo omume, ndi bu Gris na Ijipt, ga-emekwa ka ha were oku kpo akwuna ahụ oku.

O buru na ada nke onye nchujà o bula emeruo onwe ya site n’igba akwuna, o na-emeru nna ya; a ga-eji oku kpo ya oku. Levitikos 21:9.

Ndị eze iri ahụ ji ọkụ kpọọ akwuna ahụ ọkụ, n’ihi na ọ na-ekwuputa onwe ya dika onye nchujà nwanyị, ma ọ bụ akwuna.

Ọ ga-erukwa na ubochi ahụ, a ga-echezo Taja afọ iri asaa, dika ubochi nke otu eze si di: mgbe njedebe nke afọ iri asaa gasiri, Taja ga-abu abu dika nwanyị akwuna. Were ubo akwara, gagharja n’obodo ahụ, gi nwanyị akwuna a chefuru echefu; kpọọ uto olu oma, buru abu di otutu, ka e wee cheta gi. Ọ ga-erukwa, mgbe njedebe nke afọ iri asaa gasiri, na Onyenwe anyi ga-eleta Taja, ọ ga-alaghachikwute ugwo ikwa iko ya, ọ ga-esokwa alaeze niile nke uwa di n’elu uwa kwaa iko. Ajaja 23:15–17.

N’amaokwu nke ise ruo nke itoolu, na amaokwu nke iri ato na otu ruo nke iri anọ, anyi na-ahụ ihe àmà banyere papasi na-abia na njedebe ya n’aka ike nke dragon. A na-emekwa ka ukpuru a zuo oke ugbo a n’Agha Ukraine. Ndị àmà ato a na-agwa anyi na mgbe eze nke ugwo ga-abia na njedebe ya n’enweghi onye ga-enyere ya aka n’amaokwu nke iri anọ na ise, dragon ahụ ga-eri anu ahụ ya ma were ọkụ kpọọ ya ọkụ. N’onu ndi àmà ato ka mkpali nke omume dragon ahụ ga-agunye ogbugba ndu agbajiri agbaji.

N’amaokwu nke ise ruo nke itoolu, Agha Siria nke Abu kwusiri site n’ogbugba ndu udo n’afọ 253 T.K. Agha ahụ malitere n’afọ 260 T.K., ma n’afọ nke asaa nke Agha Siria nke Abu, e mezuru ogbugba ndu udo site n’aka eze ndida, site n’inye nwaanyi ka eze ugwo luo nwa nwanyi eze ndida, ka e wee weta udo site n’mmekorita alumi na nwunye ahụ. Afọ asaa ka alumi na nwunye ahụ gasiri, n’afọ 246 T.K., eze ugwo wepuru nwunye ndida ahụ n’onodu ya ma weghachite nwunye mbu ya, onye ọ hapuru n’akuku mgbe ọ luru adaeze Ijpt ahụ. Ihe kpaliri eze ndida ibuso alaeze ugwo agha ma jide eze ugwo bu mmebi nke ogbugba ndu ahụ.

Ogbugba ndu ahụ e mebiri bu onyinyo nke Ogbugba ndu Tolentino e mebiri na 1797, nke nyere Napoleon mkpali iji kporo popu n’agha n’afọ 1798, dika Ptolemy mere Seleucus n’afọ 246 T.K. Mgbe Ptolemy III si n’emeri ya megide alaeze Seleucid nke ugwo, nke Seleucus II, laghachi Ijpt, o webatara otutu akunuba n’Ijpt nke ukwu, nke mere ka ndi Ijpt nye Ptolemy III aha “Euergetes” (nke putara Onye Oma-eme) n’ihi na o weghachiri ha “chi ha ndi a dotara n’agha” mgbe otutu afọ gasiri.

Ma otu onye ga-esi n’alaka mgborogwu ya bilie n’onodu ya, onye ga-abia na ndi agha, wee banye n’ebe e wusiri ike nke eze nke ugwo, ma mee ihe megide ha, ma merie: Ọ ga-ebukwa n’agha gaa Ijpt chi ha, ya na ndi isi ha, na aria ha di oké onu ahia nke olaocha na nke olaedo; ọ ga-anogidekwa otutu afọ karja eze nke ugwo. Daniel 11:7, 8.

Mgbe Napoleon jidere pope n’agha n’afọ 1798, ọ napuru aku nke Vatican ma bute ha azu na France, dika Ptolemy III nochiri anya ya n’udi, onye were aku ma kpoghachikwa Seleucus II n’Ijpt, ebe Seleucus II wuru site n’ida n’elu inyinya. Nke a nochiri anya Napoleon iwepu papacy n’elu anu ohia ahụ n’afọ 1798, na onwu pope ahụ n’afọ 1799. Papacy di na Mkpughe iri na asaa bu nwanyi ahụ nke nokwasiri n’elu anu ohia ahụ, ma mmeri e meriri Seleucus, njide ya n’agha, na onwu ya mechara site n’ida n’elu inyinya, nochiri anya Napoleon iwepu ochichi obodo nke papacy (nke a na-anochi anya ya dika anu ohia di na Mkpughe iri na asaa).

Ya mere mmụọ kporo m gaa n'ozara: m wee hu nwanyi ka o nokwasiri n'elu anu ohia uhie obara obara, nke juputara n'aha nkwulu, nke nwere isi asaa na mpi iri. ... Mmụọ-ozị ahụ wee si m, Gini mere i ji ju anya? Aga m agwa gi ihe omimi nke nwanyi ahụ, na nke anu ohia ahụ nke na-eburu ya, nke nwere isi asaa na mpi iri. ... Nwanyi ahụ i huru bukwa obodo ukwu ahụ, nke na-achi ndi eze nke uwa. Mkpughe 17:3, 7, 18.

Amaokwu nke ise ruo nke itoolu na-ewebata agha di n'etiti eze ugwu na eze ndida n'isi nke iri na otu. Amaokwu nke ise na-enye nkiti-ejikota ya na Rom dika eze ugwu, n'ihu na o na-egosi na eze ugwu ga-meri mpaghara ala ato tupu o chikwaa n'ike kachasi elu. Amaokwu ndi a na-enye usoro amuma nke na-egosiputa oge mgbe eze ugwu na-achi ma biakwa na njedebe ya. Nke a bu kpomkwem ntala na nkwa nke isi nke iri na otu. Isiokwu nke ahiri a bu onya na-egbu egbu nke eze ugwu nke papal, ma o bu dika amaokwu nke iri ano na ise si kwuo, "o ga-abia na njedebe ya, na-enweghi onye ga-enyere ya aka." Eziokwu a bu eziokwu di ugwu a n'ubochi ikpeazu.

Anyi ga-aga n'ihu n'isiokwu na-esonu.